

Rovdyrbloggen

Når ulven kommer nært oss

Onsdag 31. mai 2017 - 19:08

Tekst og foto John Odden

En septemberdag for rundt ti år siden står jeg og en kollega noen få meter fra en ulv i Denali nasjonalpark i Alaska. Jeg skal ærlig innrømme at møtet med ulven gjorde et sterkt inntrykk på meg. Dette var definitivt noe annet enn tidligere glimt av en grå skygge gjennom en kikkert eller fra bilvinduet her hjemme. Folk fra hele verden tar turen til nordamerikanske nasjonalparker som Denali eller Yellowstone i håp om å få observere ulver, da ulvene her ofte eksponerer seg for folk. I Yellowstone Nasjonalpark har aktiviteter knyttet til ulveturisme årlig gitt 300 millioner kroner i ekstra inntekter til statene Idaho, Montana og Wyoming etter gjeninnføring av ulven^{1,2}.

Det er også en annen side ved såkalte nærgående ulver. En ulv som ikke frykter oss mennesker kan potensielt være en farlig ulv. Det hører til sjeldenhetene, men tilsynelatende friske ulver har angrepet mennesker Canada og Alaska også i nyere tid. De fleste episodene omfatter såkalte «habituerte» ulver, som over tid har mistet sin naturlige skyhet etter å ha blitt føret av mennesker eller spist søppel³. Det vanskelige spørsmålet er hvor grensen går mellom det som er naturlig atferd hos ulv i nærområdet, der ulv kan komme tett på mennesker, og over til det å bli problematisk og uønsket atferd for oss mennesker.

Få tilfeller i Europa

Her i Europa betraktes risikoen for at noen skal angripes av friske ulver som svært liten ([Er ulven farlig?](#)) Vi må faktisk tilbake til Spania på 1950 og 1970-tallet for å finne dokumenterte tilfeller av uprovosert aggressiv atferd eller angrep av friske ulver her⁴. Når det er sagt, så går debatten høyt i flere europeiske land, akkurat som her hjemme, om ulver som observeres nært folk har mistet sin naturlige skyhet, og om dette representerer en fare for oss mennesker^{5,6}. Fra Tyskland rapporteres det eksempelvis om en ulvflokk som gjentatte ganger har fulgt etter mennesker, og over tid utvist uredd atferd. Tyskerne mente at dette mest sannsynlig var forårsaket av uønsket føring av ulvene. En ulv fra flokken ble skutt i 2016. En endring i oppførselen til en ulvflokk («Calandaflokken») i det østlige Sveits utløste nylig en offentlig debatt om hvorvidt ulvene representerte en fare

for menneskene i området⁵. Debatten kom på bakgrunn av et økende antall observasjoner av ulv på dagtid, observasjoner av ulver som passerte nær boliger og landsbyer, og ulver som ble observert inni landsbyen Vättis på dagtid. Noen observasjoner dreide seg om besøk på åter utlagt for jakt på rev, i andre tilfeller dreide det seg om interesse for hunder i bånd og husdyr på hjemmebeite.

Høres dette kjent ut? Ja, vi kunne kanskje byttet ut «Calandaflokken» med vår egen «Slettåsflokk» eller «Østmarkahann»?

Ulv Denali Nasjonalpark (Foto: John Odden)

Når blir atferden unormal?

Et problem rundt den offentlige kommunikasjon rundt ulvenes atferd er begrepsbruken⁶. Vi mangler gode definisjoner på hva som er en «problematisk», «nærgående» eller en «tam» ulv. Hva som oppleves som «problematisk» atferd hos ulv varierer mellom ulike mennesker og situasjoner ([Ulv på trappa](#)).

Mange har en forventning om at rovdyrene lever sine liv i villmarksområder langt fra oss mennesker, men rovdyrene tåler vårt moderne flerbrukslandskap svært godt ([Gaupene lever nærmere oss enn du tror](#)). I Europa lever det 12 000 ulver og i ulveområder på kontinentet bor det faktisk i snitt 37 mennesker per kvadratkilometer⁷ ([Rovdyrene er tilbake i Europa](#)). En ulveflokk deler altså sitt revir med hundrevis eller faktisk flere tusen mennesker.

Ulvene forflytter seg raskt over store avstander på jakt etter føde og i forsvar av store revir⁸, og det medfører at de av og til beveger seg i nærheten av der mennesker ferdes og bor. Ulv havner gjerne i nærheten av bosetninger fordi de går

den enkleste ruten i terrenget, som for eksempel kan være en brøytet vei. Ulvene kan følge de sesongmessige forflytningene til deres viktigste byttedyr, som særlig på vinterstid trekker ned nær bebyggelse, eller de oppsøker åter, slakteplasser og husdyr, som gjerne er nær der folk bor. En ulv som passer i nærheten av bosetninger behøver altså ikke i seg selv være «problematisk» atferd, selv om noen utvilsomt oppfatter det som ubehagelig.

Det er gjerne når ulvene blir habituerte, eller mer folkelig sagt vant til oss mennesker, at problemet og faren oppstår^{3,4}. Men vi mangler i dag kunnskap om hvilke mekanismer og prosesser som fører til utvikling av habituerte ulver. Det blir dermed vanskelig å lage objektive kriterier for hva vi som er «problematisk atferd».

Er det mulig for oss å bli enige om noe felles kriterier uønsket atferd? De fleste er nok enige at vi bør skille mellom sporadiske tilfeller av ulv som er nære bebyggelse og individer som gjentatte ganger er sett nære mennesker. En ung og naiv ulv på vandring i ukjent terreng roter seg av og til opp i trøbbel (se f.eks. [nyhetssak](#)). Samtidig er de fleste av oss enige om at vi ønsker at voksne ulver utviser frykt for folk (se f.eks. [nyhetssak](#)). Et annet skille kan være mellom ulv som passer nære hus om natten fra ulv som gjentatte ganger er nære hus på dagtid. Grensen for uønsket atferd er definitivt krysset hvis en ulv utviser noen form for aggressiv atferd mot mennesker. Det er imidlertid ikke lett å gi noe godt svar på dette. En vei å gå kan være å hente inn mer kunnskap om hva som gjør ulver habituerte og hvorfor de da blir farlige for oss mennesker.

Hvordan man kan håndtere ulver som har det vi kan enes om er «uønsket» atferd, er et annet spørsmål, som jeg kan komme tilbake til i et senere innlegg. Det er vel ingen overraskelse at det ofte ender med et skudd.

Referanser

¹Duffield 2008 Wolf recovery in Yellowstone: park visitor attitudes, expenditures, and economic impacts. *Yellowstone Sci.* 2008;16: 20–25.

²Borg mfl. 2016. Implications of Harvest on the Boundaries of Protected Areas for Large Carnivore Viewing Opportunities. *PLOS ONE* 11: e0153808.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0153808>

³McNay 2002. A case history of wolf-human encounters in Alaska and Canada. Alaska Dept. of Fish and Game Division of Wildlife Conservation. Wildlife Technical Bulletin 13. <http://fwp.mt.gov/fwpDoc.html?id=10996>

⁴Linnell mfl. 2002. NINA Oppdragsmelding 731.
<http://www.nina.no/archive/nina/PPPBasePdf/oppdragsmelding/731.pdf>

⁵Huber mfl. 2016. KORA Bericht Nr. 76. KORA, Muri bei Bern, Switzerland. 19 pp.
http://www.kora.ch/fileadmin/file_sharing/5_Bibliothek/52_KORA_Publikati...

⁶Frank 2016. Nära vargar - Rekommendationer för hantering av situationer med vargar nära bostadshus eller människor. Viltskadecenter, SLU 2016-4. Viltskadecenter, Institutionen för ekologi, Sveriges Lantbruksuniversitet.
<http://www.viltskadecenter.se/images/file/Nara-vargar-rapport.pdf>

⁷Chapron mfl. 2014. *Science* 346 (6216): 1517–1519.
<http://science.sciencemag.org/content/346/6216/1517>

⁸Mattisson mfl. 2013. *Oecologia* 173: 813. doi:10.1007/s00442-013-2668-x
<https://link.springer.com/article/10.1007/s00442-013-2668-x>

[NYHETER](#)[ROVDYRBLOGGEN](#)

Om forskning.no

- [Forskning.no](#) er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- [UNG.forskning.no](#) er nyheter om forskning for barn og unge.
- [Forskning.no](#) gis ut under [Redaktørplakaten](#).
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- [Personvernerklæring](#)

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

[Redaksjonen](#) – ansatte

Annonser/stillingsmarked:

Preben Forberg, tlf 413 10 879

Sandakerveien 24 C, Bygg D3

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

Følg oss

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

[/ScienceNorway.no](#)

forskning.nos eiere

Akvaplan-niva

Artsdatabanken

De nasjonale forskningsetiske komiteene

De regionale forskningsfondene

Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Fafo

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering

Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF

Forsvarets forskningsinstitutt

Framsenteret

Fridtjof Nansens Institutt

GenØk – Senter for biosikkerhet

Handelshøyskolen BI

Havforskningsinstituttet

Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Molde
Høgskolen i Østfold
Høgskolen i Volda
Høgskolen på Vestlandet
Høgskolen Kristiania
Institutt for samfunnsforskning
KS FoU
Kompetanse Norge
Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter KRUS
Meteorologisk institutt
NIBIO

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning
NILU - Norsk institutt for luftforskning
NLA Høgskolen
NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk
NSD – Norsk senter for forskningsdata
NTNU
Narviksenteret
Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
Nasjonalt senter for e-helseforskning
Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning
Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge - NUBU
Nofima
Nokut
Nord universitet
Nordlandsforskning
Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norges Geotekniske Institutt
Norges Handelshøyskole
Norges forskningsråd
Norges geologiske undersøkelse
Norges idrettshøgskole
Norsk Polarinstitutt
Norsk Regnesentral

Norsk Romsenter
Norsk Utenrikspolitisk Institutt
Norsk institutt for naturforskning (NINA)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Opplysningskontoret for Meieriprodukter
OsloMet – storbyuniversitetet
RBUP Øst og Sør
Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
SINTEF
Senter for grunnforskning (CAS)
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
Simula Research Laboratory
Statens Vegvesen FoU
Statped
Sykehuset Innlandet HF
Tannhelsetjenestens kompetansesentre
Telemarksforskning
UiT Norges arktiske universitet
Universitetet i Agder

Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Sørøst-Norge
Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)
Vestlandsforskning
Veterinærinstituttet
Vitenskapskomiteen for mat og miljø

Powered by Labrador CMS